

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Foi'a, candu condeu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $\frac{2}{3}$ galbini mon. sunatória.

Anul XXXV.

Se prenumera la poste c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 38.

Brasovu 25/13 Maiu

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Activistii in conferint'a din Sibiu.

Activistii atatu cei dela sinodulu, resp. iubileul din Sept. 1871, catu si cei mai tardii dela adunarea gen. a institutului de creditu „Albina“, dupa cum au declarat in mai multe rondu, principalmente din acelui motivu s'au aflatu indemnati a lepada mantau'a passivitatei si a incinge sabiea activitatii, pentruca „passivitatea s'a aratatu nepracticabile, ea s'a observat pucinu (s'a practisat numai ca o caricatura, scrisese odata „Albina“) si nu a produs nici unu resultatu.“

Credu si trebuie se presupunemu, ca totu din acestu motivu au decis si activistii din conferint'a tienuta in Sibiu in 5 si 6 l. c. activitatea la alegeri. Celu pucinu partea cea mai mare dintre membrii activisti ai acelei conferintie, credemu, ca cu celu mai curat uzelu si prospectu de a inainta prosperarea natiunei s'a facut necreditiosi nu numai politicei traditionali a romanilor transilvani, ci chiar si credeului loru politici profesatu in decursu de mai multi ani.

Tacundu de acei membri activisti ai conferintiei, despre cari atatu eu respectu la trecutulu loru, catu si la lips'a de orce experientia si rutina in cestiumi politice, trebuie se presupunemu, ca s'au dusu si ei, unde ii au condus altii incaruntiti nu atatu in lupte pentru prosperarea natiunei, catu in zela de a face servituri tuturor gubernialoru, cate s'au perondatu dela 1847 incóce, — meritulu resultatului acelei conferintie trebuie se lu ascriemu acestor din urma si órbelorloru instrumente! Se nu creda cineva, ca acesta inculpare o aruncamu, éca numai asia, fara nici unu temeu. Cumca asia a trebuitu se se intempe si prin urmare, ca urditorii si midiulocitorii proprii ai conclusului din amintit'a conferintia, nu din indemnu curat si cu intentiune de a veni intru ajutoriu natiunei celei decadiute si desconsiderate, — ci de a face érasi servitii seu placere altor'a, s'a adoperat a decreta activitatea la alegerile pentru diet'a Ungariei. — Vomu se demustram din insusi conclusulu acelei conferintie; mai antaiu inse trebuie se declaru, ca eu nici decatu nu potu tiené de competenta conferint'a din Sibiu pentru de a decreta si statori ca cinosura activitatea la alegerile dietali pentru altii, decatu pentru sene numai, si aceia, dela cari au fostu transisi la acea conferintia. Cumca prin acesta nu a fostu tota romanimea representata in acea conferintia se poate vedé si de acolo, ca acea conferintia insasi a decisu, ca pentru ulterior'a tienuta a deputatilor alegundi se se conchiam o adunare generale nationale! Ceea ce de securu nu facea, déca ea era representante a romanimei intregi. Dér se analisamu procederea matadorilor acelei conferintie si conclusulu adusu de ea:

Dupa reportulu „Tel. R.“ reprobusu in Găzeta s'a primitu de catra majoritatea conferintiei propunerea f. adv. Puscariu, ca adica: „romani se partecipe la alegerile dietali, éra incat u pentru portarea deputatilor mai departe se poate tiené apoi o adunare generale, care se decida cum se fia acea tienuta.“

De aici se vede, ca conferint'a a staruitu a tout prix se se decreteze odata numai parteciparea la alegeri, adica parasirea passivitatei de pana acum, care a statu in contrariulu, — adica in ne-parteciparea la alegerile dietali. A midiuloci si efectui acésta decretare intr'atata le a diacutu la anim'a urditorilor acelei conferintie resp. a activitatii, catu unulu dintre ei in naivitatea seu simplicitatea sa, cu aceea si a motivatu parerea pentru neamana rea decisiunei in cestiuinea activitatii, ca: o alta conferintia seu adunare mai mare va decreta pote neparticiparea la alegeri. —

Deci suntemu indreptatiti a crede, ca auctorilor conclusului de mai susu li a fostu numai de a decreta odata activitatea prin partecipare la alegerile dietali, — si asia a sparge si a derima nimbulu passivitatei acceptate de conferint'a cea numerosa din Mercurea! Ce si-au cugetat auctori conclusului amintit, ca se va intempla dupa ce se voru fi alesu deputatii si ca pre ce cale au cugetat a-si castiga resultate din faptulu parteciparei la alegeri, nu scim. Atata inse credemu, ca e cu nepotintia, ca aceia se fi fostu de parere, ca: ori si ce voru face deputatii alesi, orce tienuta voru observa, ei totusi voru castiga resultate mai bune decatu a produs passivitatea — ! Si aceea trebuie se presupunemu, ca acei auctori ai activitatii au meditatu asupra cestiuunei si au venit la convinsare, ca dapa ce s'au alesu deputatii, potu se intre la midiulocu urmatorele evenimente: 1. Deputatii alesi seu adunarea gen., care din gratia conferintei sibiane se va poté tiené, — voru decreta, ca alesii se nu intre in diet'a din Pest'a. 2. Ca se intre si se se alature gubernului. 3. Se se alature stangei. 4. Se nu se alature nici unei partite, ci se formeze o partita independenta nationale — in fine se mai poate intempla ca unii se se tienă de p. 1 altii de alu 2, altii de alu 3 si era altii de alu 4-le. Quid nunc? Credu si credutau auctori acelui conclusu, ca tote aceste cali, — precari e cu putintia se mérga deputatii alesi — voru duce tote la limanulu dorit! Voru fi asemene apte spre a castiga valore pretensiunilor nostre de dreptu nationale! — Nu potem presupune atata neprincipere la acei auctori! Ce consecintia potemudera se deducemu de acolo, ca acei auctori s'au adoperat a midiuloci numai parteciparea la alegeri, era de ulterior'a tienuta a alesilor nu le a pasatu, ci acésta o lasa in man'a sórtei! Ce alta, decatu ca loru nu le au mai pasatu, ca cum voru procede deputatii alesi si ce programa voru accepta, buna ori rea, folositória ori pericolosa — totu atata, — numai se parasésca odata romanii passivitatea de pana acum, pentru a fostu daunosa! Nu! ci pentruca nu a placutu celor, dela cari si prin cari s'au pusu in miscare pentru activitate.

Dér totusi, déca nu vomu presupune, ca ei au lucratu fara nici unu planu seu calculu, dupa cum se dice pe romania: fara capu, — apoi mai este unu casu cu potentia! Se poate adica ca auctori acelui conclusu au calculat astfelu: „Se vedem odata pe romani scosi din passivitate, se'i vedem mergandu la urna, — vomu sci noi (cu patronii nostri) a ingrigi, ca se mérga tote dupa placulu nostru si respective alu stapanitorilor nostri!“ Pucini dintre romanii voru fi capaci a lucra cu o astfelui de perfidia, — dorere inse, ca dupa experientiele facute pe terenulu politicu la noi o astfelui

de procedere si calculu infamu — nu e cu nepurtintia. Amu dori ca urmarile conclusului desu amentit se ne dè de mintiuna, proprie se ne convinga, ca ne amu insielatu in presupunerile nostre! Ar' fi se asteptam indreptare si chiarificare in caus'a nostra nationale dela o adunare gen. nationale; trebuie inse se marturisim, ca neajunsese, amagirile si desconsiderarile si maltratarile, cate au ajunsu si au datu preste noi, nu ne lasa a crede, ca la o adunare tienuta in cuibulu activistilor, se partecipe unu numeru atatu de mare alu inteligenție romane independente, respondite pein tote anguriile tierii, catu in acea adunare se ajunga la valore nu numai adeverat'a expresiune a voitiei nationali, — ci se se accepteze singurulu adeveratul nationalulu programu: Neintrarea in diet'a din Pest'a — a representantilor romani ca atari, ori?*) —

Nu potu inchia aceste reflexiuni fara de a spune datoru activisti (ori unionisti?), ca déca passivitatea decretata la Mercurea nu s'a practisatu, dupa cum a trebuitu, ca se pota avea ceva valore — , la aceasta nu passivistii, ci insii activistii suntu de vina, cari inca si pe atunci clocea la óuele activitatii (facandu prospecte antagonilor de a ne poté injuga la arbitragele loru fortiate prin conlucrarea activistilor adica a uniostilor? si prin disruperea solidaritatei)! — Si se dorim, ca activitatea loru celu pucinu atata resultatu se produc, catu a produs passivitatea, ca adica se mai scia si se simtia cei dela potere, ca mai existu si romani in Transilvania; — ne temem inse, ca prin activitatea activistilor dela iubileul din 1871 ne vomu nullifica de totu noi pre noi. — Fia, ca se ne insielam! — — —

Unu ucasu alu ministeriului maghiaru.

Ti amu fostu scrisu, Dle Redactoru, mai in septemanele trecute, ca populatiunea din districtulu Fagarasiului caracteriseaza situatiunea presente cu laconic'a spesiune: amu ajunsu cód'a vécului!

Se lasamu la o parte retelele ce bantue societatea nostra, si se trecemu la cestiuinea cea mai urgenta, la cestiuinea alegerilor dietali.

In siedint'a din 4 Maiu a. c. comitetulu municipal districtuale a impartit districtulu in döue cercuri electorale: superioru, in care cade si cetatea Fagarasiu, si inferioru. In celu superioru la propunerea adv. Ar. Densusianu s'a defiștu comun'a Sinc'a vechia ca locu de alegere, din motivele, ca aceea cu respectul a numerulu alegatorilor combinat cu distanti'a geografica si usioratatea comunicatiunei, forméza centrulu cercului electoral.

Totu din aceste motive in cerculu inferioru s'a pusu loculu de alegere in comun'a Vistea inferioru.

Comitetulu centrala electorală s'a compusu din 24 membri; si de óre-ce Fagarasiulu alege la unu locu cu districtulu, astfelu in amintitul comitetu s'au alesu 6 membri din cetatea Fagarasiu.

Cu tote acestea inse doi membri din comitetu, ce se pretindu a fi maghiari, au protestat contra

*) A intra si a protesta in contra potentiei ecsercitate asupra Transilvaniei si respective a romanilor transilvani, si apoi a parasi diet'a cu eclatu. — R.

concluseloru comitetului, si s'au rapeditu numai de catu la Pest'a la ministeriulu de interne.

Dlu ministru Thót Vilmos fara se astepte se védia conclusele comitetului, care i s'au espedatu din Fagarasiu in 11 Maiu a. c., se pune si pe basea minciuniloru acelora doi ungurasi, sistéza inca in 10 Maiu a. c. agendele comitetului centrale electorale, si totu cu ordinulu din 10 Maiu a. c. anuléza tóte conclusele comitetului, cari concluse, precum amu disu, nici nu le vediu inca, ca-ci ele era inca in Fagarasiu.

Prin acelu ucasu ministeriulu, ce se poreclesce constitutionalu, ordinéza, ca in privint'a ordinei alegeriloru in districtulu Fagarasiu se se aplice art. de lege V—1848 din Posionu si astfelui ordinéza:

1. Conf. § 5 din art. cit. loculu de alegere se fia in Fagarasiu.

2. Conscierea alegatoriloru in cerculu, in care va cadé Fagarasiulu, se se faca prin o comisiune compusa din doi membri orasiani si doi din districtu.

3. Comitetulu centrale districtuale se se compuna de nou, fara consideratiune la jurisdictiunea opidana, si acestu comitetu districtuale se se puna apoi in contilegere cu comitetulu centrale din Fagarasiu, unde in urm'a unui ordinu ministeriale s'a alesu unu comitetu din 12 membri.

Asupra acestui necalificabile ucasu ministeriale comitetulu municipale districtuale a tienutu eri in 22 Maiu a. c. siedintia.

O siedintia municipale mai interesanta si potu dice, mai la inaltimdea misiunei sale, arare-ori pote se mai fia. Voi se atingu pe scurtu decursulu siedintiei.

Punenduse acelu ordinu la desbatere, si dupa cetirea representatiunei facute de adv. I. Romanu — care pentru importanti'a ei speru, ca vi se va tramite spre publicare, (tot!) — se scóla adv. Ar. Densusianu, si in o agera cuventare, care speru ca vi se va comunicá dimpreuna cu cuventarea meritória, despre care se vorbesce mai in diosu, mai antaiu combate ordinulu ministeriale din punctu formale, ca adica, cum a potutu se anuleze ministeriulu inca in 10 Maiu a. c. conclusele comitetului, pre care elu nici nu le vediu, ca-ci ele erau in Fagarasiu, cum a potutu se dè ascultare la minciunile unilaterali a doi individi, despre care nu potea se scie, ca cine suntu, ca suntu ei membri ai comitetului, si ca óre facut'au votu separatu la tempulu seu; in fine déca ministeriulu voiesce se octroeze acestui districtu art. de lege V—1848 din Posionu, pentru ce a calcatu § 52 din acelu art., unde se dice, ca ministeriulu in astfelui de cause are se decida numai dupa ascultarea ambelor parti?

Pe basea acestora propune: desbaterea meritória a ordinului se se amene pana candu ministeriulu nu va resolve protocolulu siedintiei din 4 Maiu a. c.

Adv. Romanu propune: ca redicanduse protestu solenu contra acestei procederi necorrecte a ministeriului, se se tréca la ordinea diley. — Care propunere s'a si redicatu la conclusu.

Trecunduse astfeliu la desbaterea meritória a ordinului ministeriale, se redica adv. Ar. Densusianu, si in cuventare lunga si intre aplausele comitetului, arata pe basea art. de lege 43—1868 § 3 si 12; art. de lege II—1848 § 7 si 8 etc., necalificabil'a procedere si absolut'a ilegalitate a ordinului min.; apara autonomi'a munic., care slabu si umbra cum este, ministeriulu voiesce s'o inmormenteze de totu prin ordine unilateral, **contra legei si absolutistice**; arata ca ministeriulu a alunecat si a fostu sedusu pre calea unoru intrig si interese de partita. Arata influenti'a acitiatória si demoralisatória ce potu se ecescerze astfelui de acte ale guvernului —, si in fine propune, ca comitetulu in conscienti'a dreptului si a demnitatei lui se remana neclatitu pre lunga conclusele aduse in 4 Maiu a. c., si contra ordinului ministeriale se asterna representatiunea facuta de adv. I. Romanu.

Acésta propunere se redica la conclusu cu o mica modificare, ca urbea Fagarasiu, că si la alegerile din 1869, se-si aléga insasi si se tramita 6 membri in comitetulu centrale electorale.

Cei doi ungurasi au protestatu de nou.

Suntemu curiosi, ce va face ministeriulu, care in unu momentu pripitu si nesocotitu a comisu o neaudita calcare de lege: impunendu unui districtu singuru o lege electorale deosebita, se intielege din ce motivu, ca adica olachii si unde ar' poté face ceva si ar' avé dreptu, totu se fia trantiti de pariete. Intrebu pre dlu ministru Tóth Vilmos:

1. Dat'a astfeliu de ucasu si comitatului Turdei facia cu Reginulu sasescu, si comitatului Albei inferiore facia cu Rosi'a, Abrudulu, unde se afla — in privint'a alegeriloru dietali — aceleasi referintie că la noi?

2. Déca in 1869 acestu districtu, facundu totu asia că si acum, a procesu legale*), pentru ce acesta adi — totu pe basea aceloru legi — nu este legale?

3. Déca voiesce, că acestu districtu, se aléga dupa o lege, care nu lu obligea, pentru ce nu este si censulu din aceea lege, si pentru ce — si alege numai acele dispusetiuni din ea, care apasa populatiunea districtului facia cu urbea Fagarasiu rectius facia cu ungurasii de aici?

4. Este óre legalu si rationalu, că **1633** de alegatori din cerculu superioru, incepndu dela o distantia de 13 miluri preste dealuri si vali se mérga la Fagarasiu se voteze, ér' abia 500 alegatori din Fagarasiu se nu mérga 3 miluri pe drumu că pelea pana la Sinc'a vechia?

5. Poté-va unu ministeriu se deschida cu voi'a sa calea larga la coruptiune si escese, ce suntu sigure, déca Fagarasiulu va fi locu de alegere, ca-ci este plinu de carcinme si de agitatori?

6. Se baséza constitutiunea maghiara pre legi sece, pre arbitriu?

Fagarasiu in 23 Maiu 1872.

face totu, au döra elu inca totu n'a mai prinsu redacina la romani? Éca altii totu prin asociari consortiali ne voru lua tota bucatur'a din gura, si in fine si viéti'a politica cu ea! Numai spiritul de asociare si arm'a culturei ne voru poté manutui de lipiturile sateloru; numai ele ne voru poté curati gradin'a de maracine!! Cati cavaleri in Bucovin'a! Nu potea se iè ei aceste avantage, constituiti intr'unu consortiu nationalu?! Cati boieri si speculanti in Romani'a, nu se potea consortia se iè asupra-si caile, monopolulu tutunului?! Se mai dè si vamile strainilor, calile suntu date, plutirea pe Dunare e austro-magh., apoi cine va mai porunci in tiéra, ca-ce cu aceste impreuna suntu arendate si measurele resp. coiercitive si insuflatòrie de respectu si disciplina in man'a strainilor! in catu mane poimane voru deveni si ministrii constrinsi a asculta de strainii dispuitori si ale face complemente de „ticalosi mari'a ta“ pentru castigulu nescuru. Arendarea monopolului tutunului cu licitatiune facuta in 5 Maiu la min. de finantia in Romani'a cadiuta in manele capitalistilor straini aduce ce e dreptu 8 mil. 10 mii lei noi pe 5 ani, si cu adausu de 20% pe alti 10 ani; inse daun'a politica nationale, daun'a si morale si materiale ce potu casiuna siretiele straine poporului romanu va covarsi multe milioane, ca ea va influentia in anima tierei, si reulu lu voru condemna tempii in seculii tristetiei. — Singura scapare ne va fi spiritulu de asociare pe viitoru.

Satele si catunele dér' inca se se asocize pe totu loculu romanescu, că se nu scape nici unu palmacu de proprietate de pamentu in manele straine, si din contra se cumpere ele si se faga corporatiuni proprietarie, ca atunci potu prospera in totu chipulu si politicesce si materialicesce. Si ce nu potu face poterile intrunite fara téma de periculu?! Una singura mantuindia e de cautatu dér' numai in asociare si ér' asociare si la cumpararea de proprietati. Ajutoriulu avemu in institutulu „Albina“, „Daci'a“ si celu finanziariu.

D. St. Martinu 13 Maiu 1872.

Conferintia nationale in comitatulu Cuculiului.

Inteligentia romana din comitatulu Cetatei de Balta, previediendu importanti'a organisarei municipioru si celei a comunelor pe basea legilor croite in defavorulu nostru, n'a intardiatu inca de tempuriu a se constitu in clubu nationalu permanent.

Resultatele produse de acestu clubu nationalu in afacerea organisarei municipiului, de si nu se potu numi multiamitòrie, totusi considerandu, ca in alte comitate alegerile atatu ale membrilor din comitetulu representativu, catu si ale amplioatiilor au esit u multu mai nofavoritoria romanilor — pe acestea deocamdata le amu puté numi mai suficiente.

De óre-ce inse acestu comitatu din caus'a unoru pasi gresiti din partea guvernamentalilor si folositi cu destula istetimie din partea opusetiunei — nici pana astazi nu este definitivu organisatu, si amplioati functioneza numai că substituti, despre alegerile membrilor din comitetulu representativu si ale amplioatiilor voi refera dupa organisarea definitiva a municipiului, marginindu-me, asta-data a comunica singuru resultatulu conferintiei in tregei inteligentie romane din acestu comitatu.

Vediendu conducatorii romanilor, cum celealte partite din acestu si alte comitate se nisuesc a castiga pe romani in partea lor, si vediendu, cum conducatorii maghiari din ambe partitele inca de multu au inceputu a se consolida si a luá measurele pentru alegerile procsime, densii la dorint'a generala a intregei inteligentie au conchiamatu una conferintia nationala pe 13 a l. c.

La acésta conferintia luandu parte unu numeru considerabile din intregu comitatulu, laici si preuti, acestia in unanimitate au decisu urmatorile:

1. Solidaritate perfecta intre romanii din acestu comitatu in toti pasii referitori la alegerile pentru diet'a Ungariei.

2. Solidaritate perfecta intre romanii din acestu comitatu in toti pasii referitori la ecsecutarea concluselor ce s'ar aduce intr'una conferintia generala, tienenda de in tre g'a inteligenția romana din Transilvania.

3. Parteciparea tuturor romanilor din acestu comitat la tienend'a conferintia a inteligenției romane din Transilvania, prin 4 ablegati alesi astazi si provediuti cu plenipotentiele necesarie.

4. A-si da silintia flesce-care membru alu con-

*) Ungurasii de aici protestasera si atunci contra concluselor comitetului, ministeriulu de auncii ince nici nu le a bagatu in séma.

ferintiei, si a face a-si da fiesce-care inteligente români din acestu comitat, că conscrierea alegatorilor se se faca in sensulu legei, éra in casu contrariu se se folosesc de remediele necesarie.

5. Romanii din acestu comitat se retinu dela ori-ce angajamente cu alte partite séu indi-vidi, inainte de verificarea listelor electoralor, si inainte de manifestatiunea natiunei intregi in una conferinta generala.

Acestea suntu decisiunile conferintiei nationali, si numai atata cugetau a mai adauge, ca ablegatii alesi pentru conferint'a generala a intelligentiei române suntu barbati probati si posedu increderea perfecta a poporului. —

Unu romanu.

AUSTRO-UNGARI'A. Vien'a 24 Maiu. Ar-chiduces'a Sofi'a, mam'a imperatului, e forte periculoso morbosa, incatu nu se scie óra finitului vietiei. —

Senatulu imperale dela 7 Maiu incepù siedintele si le continua pana catra 15 Iuniu, candu se va amana se faca locu dietelor provinciali. —

Pentru diet'a Ungariei s'a subscrisu invitarea; diet'a se va conchiamu pe 1-a Sept. si alegerile se voru face in 20 Iuniu pana in 5 Iuliu.

Una conferintia a episcopilor tienuta acum in Vien'a face multa dorere de capu regimelui, ca ce ei se dechiarara de nou in contra legilor scolastice si a scaderei relegiositatei in poporu; éra primirea jesuitilor in Austr'a, cu tóte protestele comunei si a liberalilor, a ajunsu cestiune flagranta, incatu regimulu va propune proiecte pentru regula-rea besericei facia cu statulu. Pana acum s'a emis mandatu, că se se crutié pretimea a se trage de-a dreptulu la judecata. Unu preutu din Linciu, pen-truca scrise in contra confesiunei séu a spovedaniei, in aparabile sale la judecata, vorbindu totu cu des-pretiu despre ea, facu mare scandalisare intre au-ditori, in cari se latiesce multu indiferentismulu re-legiosu, in proportiune cu luminarea si cercetarea, că ce e de crediutu din legea atacata de atate spi-rite oponente si inpumnante. —

In Croati'a voru incepe scenele si cravalele alegerilor la 29 Maiu. Dusmani'a intre unionisti si nationali e inversiunata. — Boemii si galitianii astépta tempulu actiunei, pana atunci decembristii le luara frenele din mani; — inse cu atatu mai-tare se incórdă a-si intari solidaritatea nationale preste totu, slavismulu. —

Ceremoni'a de înmormantare a lui Ioane Heliade Radulescu.

DISCURSULU FUNEBRU

pronunciatu de d. Const. Esarcu că din partea societatei pentru invetiatur'a poporului romanu:

Dloru si pré iubiti cetatiani!

Posteritatea incepe astadi pentru marele barbaturu alu Romaniei I. Heliade Radulescu si vine a depune cunun'a nemurirei pe numele celui mai ilu-stru dintre fi sei.

Provedinti'a tramite din candu in candu na-tiunilor geniuri esceptionali, cari concentra, resuma si incarnéza intr'ensii tóte aspiratiunile tóte speran-tiele, tóte simtiemintele, tóte cugetarile, tóte glo-riile loru; care le deschide perspectivele viitorului in cari se va aventá o seria de generatiuni suc-cessive; cari iau o natiune intréga in braciele loru puternice că se o incaldiésca la foculu animei loru, că se o lumineze la radiele scintiei divine ce Dum-nedieirea a depusu intr'ensii si se i dè unu aven-tu a caruia impulsione se va simt'i mai multi seculi.

Acel'a ce se afia inaintea nostra, iubiti conce-tatiani, fù unulu din acele geniuri esceptionali. In tempu de o diumetate de seculu elu brazdut, in tóte sensurile si in tóte directiunile, solulu patriei si arunca pretutindeni, cu mani fecunde, semintie abundantie de lumina, de adeveru si de viézia. In tempu de o diumetate de seculu elu facu se tréca sufletulu seu in sufletulu natiunei si conduse, instrui, emotiona, incanta, intusiasma pe contem-puranii sei că profesore, că literatore, că poetu, că cugetatoriu, că publicistu, că omu de statu.

„Scólele romane, dice unu eminente publicistu (C. Boliacu), teatrulu romanu, literatur'a romana,

limb'a romana, patri'a romana, voru pomeni in vecii veciloru, Heliade! Heliade! Heliade! pretutindeni. Heliade in tóte, Heliade a implutu tóte si a fostu in tóte o diumetate de seculu in-tregu.“

Nu viu a face biografi'a intréga a ilustrului barbatu ale caruia remasitie mortale avemu inaintea nostra. A face completu acésta biografia este a scrie istori'a intréga a intregei Romania in tempu de o diumetate de seculu in tóte directiunile acti-vitatei sale. Voiu schitiá numai, in trasurile sale principale, viéti'a marelui literatore si marelui pro-pagatore alu atatoru mari si fecundatórie idei.

Ioane Heliade se nascu in Tergoviste la 6 Ianuariu 1802. Primele sale studiuri pe la das-calii greci din acea epoca, primele sale incercari poetice inca dela versta de noué ani, denota o in-telligentia precóce, o natura superióra. Vocatiunea lui inse nu se revela decatu audiendu lectiunile ce predá Lazaru in ruinele dela St. Sav'a unui micu numeru de elevi ce se imbuldialu plini de entu-siasmu impregiurulu nemuritorelui dascalu. Atunci amorulu patriei romane si a romanismului inflacará anim'a sa, si de atunci pana la mórté, viéti'a sa nu fù decatu o lunga si continua lupta pentru re-generarea, marirea si glorificarea nationalitathei romane.

Succedundu lui Lazaru, elu aduse in indepli-nirea misiunei sale ardórea entusiasta a aposto-latului.

Facu gramatic'a, séu mai bine scose din midiuloculu caosului glosicu elementele limbei, traduse matematicele lui Francoeur, compuse séu compila geografii si cursuri de stilu, intreprinse cu unulu din condiscipulii sei, traducerea si tiparirea meto-dului si tablelor lancasteriane si forma o pleiada de primii profesori ce se respandira in tiéra la des-chiderea scólelor romane prin judecie. Elu com-puse atunci si cantà dimpreuna cu pruncii ingenun-chiati inaintea Dumnedieului parintilor nostri

Cantarea diminetiei

Din buze nevinovate
Cui altui se cuvine
Puternice parinte
De catu tie a dá.

Din slav'a stramosiéasca.
De amu cadiutu, ne inaltia
De amu uitatu unirea
Ce ne intariea intru tóte,
Acum ne fa uniti.

Si depunendu, cum se esprime singuru, că o ofranda, semintie ce semana in acea primavéra a nationalitathei nostra, adauga:

P'aceste saduri umili
Recoritórie plóia
De adeveru se pice,
Se crésca, se dè rodulu
Se fumu pré fericiti.

La 1828 Heliade, impunendu-si o noua mi-siune: misiunea de a lucrá asupra natiunei sale prin presa, fonda primulu diurnal ce aparù in Ro-mani'a, „Curierulu romanu“, ce esi regulat in tempu de douăzeci de ani, si nu incetă decatu din caus'a evenimentelor dela 48.

„Curierulu romanu“ deveni unu centru de ra-diare ce tramitea ide'a si lumin'a in tota tiéra, si in acelasi tempu unu centru de atractiune impre-giurulu caruia gravitá totu ce erá intelligentia, ta-lentu séu sciintia in tiéra. N'a fostu june, n'a fostu incepotoriu in carier'a literaria, care se nu afle colónele „Curierului romanu“ deschise, pline de ospitalitate si de afectiune.

La 1836 Heliade crea o alta publicatiune pe-riodica: „Curierulu de ambe sexe“, fóia mensuale, care remane si pana astadi modelulu publicatiuni-loru de asemenea natura. Aici Heliade publica cele mai multe din productiunile sale poetice, precum: „Mihaiada“, „Ruinele Tergovistei“, „Serafi-mulu“, „Visulu“, „20 Decembre“, „Sburatoriulu“, etc. etc. Elu publica asemenea o multime de tra-ductiuni din Lamartine, Cerventes, Lord Byron, Voltaire, Moliere, Boileau, Tasso, Guizot si altii.

„Curierulu de ambe sexe“ aparù regulat in tempu de 12 ani si ecsercitá o mare influintia a-supra culturei nationale. Se notamu aici, ca He-liade fù care pentru prim'a óra introduce (in alu 5-le periodu alu „Curierului de ambe sexe“ literile romane strabune, cu care ne servimus toti astadi, cu tóte marile si pericolósele pentru densulu ob-stacule ce se redicara inimicilor ascensi ai natio-nalitathei romane. Dér' nu erá obstaculu, nu erá periclu, care se intimideze pe acestu energicu lup-tatoriu, candu erá vorb'a de cultur'a limbei natio-

nale. Elu scie, ca nu puteam ajunge la regene-rarea nationale decatu prin cultur'a limbei si lite-raturei nationale, si in luptele ce urmarirea mari sale idei provoca, elu desfasiura o energia de defi-dere si o audacia de atacu, care atrase asupra-i multe, varii si dureróse loviri. Satir'a era o arma la care elu adesea avea recursu, si pe care o ma-nua cu o teribile cutezantia si energia. Catu de puternicu erá Heliade candu se inarmá de biciulu satirei, -si aducu aminte contemporanii sei: apari-tiunea satirei „Maceasulu si florile isbi că fulge-rulu pe acel'a in contra caror'a Heliade indrepta teribil'a sa verva satirica.

Vedemu, domniloru, ca déca figur'a lui He-liade apare incungurata de aceasi aureola că fig-ur'a lui Lazaru la inceputul scólelor romane, ea apare asemenea grandiosa si imposante la incep-tulu diurnalismului si regenerarei limbei si litera-turei nationale.

Profesori, publicisti si ómeni de litere, se ve-nimu dér' a depune omagiele nostra la pitio-rele marei figuri a initiatorei nostru, a apostolului no-stru inainte-mergatoriu.

Dér' vedu asemenea impregiurulu carrului fu-nebru o corporatiune de demni si laboriosi lucra-tori, acésta este corporatiunea tipografilor, cari au venit si ei a-si depune omagiele inaintea patronul loru, ca-ci Heliade a fostu asemene unulu din primii nostri tipografi, tipografi'a sa fiindu stabi-lita chiaru acílea, in locul numitum cisméu'a lui Mavrogheni, locu ce a vediutu adesea pe Heliade venindu nu numai cu manuscrisele sale, dér' cu manuscrisele atatoru juri literatori ale caror'u scrieri, dupa ce le corigea stitulu, le tipariea gratis in teascurile ospitaliere si amicali ale tipografiei sale.

Printre lucratori in aceste teascuri se aflau doi tineri, cari au devenit: unulu membru alu consiliului superior de instructiune publica, d. Florianu Aronu si altulu eminent'a sa episcopulu de Buzeu parintele Dionisie.

Dér' nu numai profesori, nu numai publicisti si ómeni de litere, nu numai tipografi se vie se se incline inaintea marii figuri a lui Heliade; se vie se-si recunoscă pe iniatoriul loru toti aceia, care sustinu astadi si au pusu in aplicare puternic'a parghia ce se numesce asociatiunea. Tóte societa-tile de cultura ce exsista astadi in tiéra, Ateneulu, Societatea instructiunei poporului, Transilvani'a, So-cietatea academica, Economi'a, Societatea filarmonica, etc. etc. au fostu precedate de alte societati alu caror'a principale motoru totu a fostu marele no-stru Helide.

Pe la 1872 Heliade impreuna cu Constantin Golescu formara o societate literaria, la care luara parte mai toti barbatii insemnati din capitale, precum si cei trei frati ai domnitorei Grigorie Ghica, adica Michalache, Alexandru si Constantin.

Acésta prima societate literaria avea unu localu demnu de dens'a, ca-ci adunarile membrilor sei se faceau in casele lui C. Golescu, unde este astadi palatulu domnescu. Tronulu suveranului occupa, pote, astadi locul ce lu ocupá fotoliulu membrilor so-cietatii literarie.

Heliade citi aici in mai multe siedintie literarie gramatic'a sa, precum si primele sale traductiuni din Lamartine, disperati'a, provedinti'a la omu, laculu, rug'a de séra si art'a poetica a lui Boileau.

Heliade invederă auditoriloru sei de ce erá capabila limb'a romana, catu de sonora, catu de ar-moniosa, catu de flexibila ea putea deveni manuata fiindu de unu majestru.

Societatea acésta dura in se forte pucinu. Const. Golescu murí, dupa ce inse funda, impreuna cu He-liade, la mosi'a sa Golesci o scóla si pensionatu de baieti din cele trei judecie din pregiuru: Muscelu, Argesiu, Damboviti'a, scóla ce fù in credintiata dlui Florianu Aronu, pe care Heliade ilu inveria meto-dulu lancasterianu.

Dupa mórtea lui Const. Golescu, Heliade facu cunoscintia cu I. Campineanulu. I. Campineanulu, initiatu intr'o societate secreta formata de Nicolae Vacaresculu, Const. Campineanulu, Emanuil Flo-rescu si altii in timpulu emigratiei loru in Bra-siovu, se intielesu cu Heliade si pusera amendoi basele unei noué societati. Acésta fù societatea fil-armonica, la care se asociara toti barbatii eminenti si toti boierii insemnati, cari atunci erau cei d'an-tai a luá parte la lucrările ce aveau de scopu cultur'a nationale. Grigorie Cantacozino, Iancu Va-carescu, Stolnicul Bratianu, Ioane Slatineanu, Em. Florescu, Emanuil Filipescu, Golescu Nicolae, Scar-latu Cretulescu, Petracche Poenaru, Ioane Odobescu, Nic. Danielopolu, Banulu Grigorie Baleanu, Ioane si Scarlatu Rosetti, Grigorie Racovită, Ioane Manu, Cost. Aristia, C. Manu, Manescu, Andronesc'a Ma-

ri'a, Vacaresc'a Irin'a etc etc., se grabira a responde la apelulu facutu de Heliade si Campineanu, -si deslegara cu generositate pung'a si fura in positiune de a fundá scól'a dirigiata de Heliade si Aristia, in care junii scolari se ocupara cu literatura, cu declamati'a si cu music'a. Din acésta scóla esira primii artisti dramatice.

La 29 Augustu 1834, Heliade inventia pe toti membrii societatei si mai multi din notabilii capitele si se dete inaintea lui prim'a representatiune in limb'a romana: „Fanatismulu“ dela Voltaire, tradusa in versuri de Heliade. — „Romanulu, dicea B. Catargiu, inaltia coturnulu, lúa masca comica si facù se resune pe scena acea limba ce mai inainte cu 15 ani socotiea cineva, ca nu este in stare decat se esprime numai cunoosciintiele munctoriului, seu celu multu (care erá si mai reu) retacitele idei ale logofetilor vremei.“

Eta, dloru, originea teatrului romanu, si comitetul teatrului, impreuna cu artistii dramatice romani, vinu si ei astadi la rondulu loru a aduce omagiele loru principalului fundatoru alu teatrului nationale.

Aprópe trei ani catu dura societatea filarmónica, teatrulu romanu lúa suptu impulsuinea lui Heliade unu aventu seriosu si o directiune clasica. Principalele opere si traductiuni dramatice ale lui Heliade fura: Fanatismulu, Zeira, Amfitrion, Marino Faliero, Ambi Foscarii etc.

Preste curendu intr'o noua directiune se va indreptá fecund'a activitate a acestei intelligentie universale.

Evenimentele dela 1848 aruncara pe Heliade in aren'a politica si lu pusera in capulu miscarei revolutionarie.

Tempulu de a se scrie o istoria completa si impartiale a lui Heliade cá omu politicu dela 1848 incóce nu a sositu inca. Luptele suntu inca prea recinte si pasiunile inca vii pentru a formulá unu judiciu definitiv si nerevocabile asupra vietiei politice a lui Heliade. Unu lucru remane positivu: actiunea sa la 48 cá membru alu guvernului si alu locotenintiei domnesci (recunoscuta de Pórtă) fù dominatória. Elu fù sufletulu revolutiunei. Proclamatiunea ce elu o dete dela Islaz electrisa si comotiona tóta tiér'a, si constitutiunea ce a redactat'o elu si a proclamat'o cu cele 22 ale sale articule, contine tóte principiele nationali, liberali si democratice ce facu fondulu constitutiunei si legislatiunei nóstre de astadi.

In tempulu exiliului seu la Brasovu, la Parisu, la Londonu, la Chio, la Constantinopole, elu pleada protutindeni caus'a romanilor, catandu a lumina cabinetele si opinionea publica in Europ'a asupra celor relative la tierile nóstre. Elu scrise in limb'a francese: „Le Protectorat du Czar, mémoires sur la régénération romaine, les actes des hommes de 48, souvenirs et impressions d'un proscrit, dossier relatif aux affaires des principautés danubiennes. In Constantinopole incepù unu diurnal, „Conservatorulu“, in care publica numeróse si importante articule asupra cestiunilor dilei. In fine, in insul'a Chio incepù a scrie unu tractatu completu de istor'a universale, precum si traductiunea bibliei impreuna cu biblicele, lucrare colosal ce o continua mai tardiu intorcunduse in tiéra catra finele anului 1858, candu a mai inceputu si publicatiunea intitulata Issachar, care a devenit insemnatulu volumu? Ecuilibrul intre antitese.

In tempulu lui Voda Cuza, Heliade a scrisu 4 volume din bibliotec'a portativa, in care a tractat diverse cestiuni de gramatica, limba si literatura populara, a reinceputu „Curierulu romanu“, care nu dura decat fórt pucinu, precum si unu altu diurnal, „Proprietariulu romanu“ ce nu aparù decat pe tempulu candu se agitá marea cestiune rurala. Totu in acésta epoca aparura brosiurele „Institutiunile Romaniei, votulu si resvotulu, Unirea si Unirea, Dóue horde si natiunea“ etc.

Verv'a si adesea vehement'a de limbagiu ce se observá in aceste scrieri politice au contribuitu a atrage asupra lui Heliade violinte atacuri si puternice persecutiuni.

Intr'o poesia adresata lui Schiller, Heliade gandinduse pote la durerile si amaratiunile ce a suferit dela contemporanii sei, pare a se avea pe sine in vedere, candu dice cu amaratiune poetului germanu:

Ayusi de adversaru pe omu; si atatu ajunge Te érta se-i faci reulu, ér' binele nici mortu: Iti érta pe Baraba, pe Christu lu crucifica;

Insulta'l, te onóra, strivesce'l, te adóra; Da'i gloria, onóre, te 'mpila de ultragiu: Da'i patria, da'i nume; exiliulu te-astépta; Da'i adeveru, dreptate, calumni'a ti-e parte, E orbu si-i dai lumina; elu vede cate n'ai; E mutu si 'lu faci cu limba, te misca cá viper'a: Da'i viitoru, viétia, ca'ti iè elu si trecutulu; Realtia'l pan' la ceruri; de viu te-afunda'n iadu: Acest'a e pecatulu seu omulu celu cadiutu.

Scrimerile politice nu impedece pe Heliade de a-si indreptá infatigabil'a si universal'a sa activitate spre ocupatiuni curatu literarii si dicactice. Fiindu eforiu alu scóleloru elu compuse si tiparí o carte didactica asupra istoriei romaniloru, unu abcdar, o carte de lectura si rugele seu moral'a evangeliica. Problemele scolastice au avutu totudéun'a unu locu insemnat in ocupatiunile sale si nu putem trece cu vederea unu remarcabile reportu ce, cá inspectoru generale ale scóleloru, adresa catra vecchi'a eforia si in care, cu multi ani inainte de 48, cerea scóle reale, profesionale spre a dá tierei barbati, speciali de a trai prin insisi, ér' nu logofeti si declamatori neputendu deveni decat postulantii primejdiosi si neputendu trai decat din bugetulu statului.

Spre finele vietiei sale Heliade se intórse catra lucrariile sale de predilectia curatu literarii si poetice. Fiindu presedinte alu societatei pentru inventiatur'a poporului, o arena ii erá deschisa care lu chiama cu amoru si veneratiune; aren'a Ateneului romanu: audu inca resunetulu salei Ateneului de entusiastele aclamatiuni ale unui publicu imensu cindu vediù pe veteranulu literaturei romane suinduse incarcatul de ani, de gloria si de geniu pe jun'a tribuna a Ateneului. Poem'a lui Osian tradusa in versuri. Mai multe alte fragmente de poesia epica, lirica, dramatica, satirica (ca-ci Heliade a incercatute geniurile literarii si in tóte a fostu superióre) fura ascultate de auditoriulu Ateneului. Ultim'a óre ce Heliade vorbi in publicu fù de pe tribun'a Ateneului. Acolo se stinsera ultimele radie ale acestui lucéferu alu literaturei romane. In presenti'a vervei, vigórei si junetii sale de spiritu, ce ne entusiasma si ne incanta pe toti, eramu departe de a prevedea unu asia de apropiatu si lamentabile sfirsitu.

Dér', domniloru, nu voiu catá printr'o peroratiune patetica se ve smulg lacrime pentru a plange pe marele barbatu alu carui corpu lu vedem in inaintea nostra. Heliade -si a luat uventul spre nemurire: Heliade traiesce si este viu in midiuloculu nostru. „Eu suntu, dice Domnulu, inviarea si viéti'a, celu ce crede intru mine de va si muri, viu va fi.“ De si a murit Heliade, viu va fi in eternitate. —

Mai nou. Ministeriulu de esterne din Berlinu emise la tóte cabinetele provocari invitatorie la conferintie pentru cestiunea sociale, adica in contra internationalilor si petroleistilor. In dieta dechiarà regimulu, ca Rusi'a inca sprijinesce pasii poterilor in favórea judanilor din Romani'a. Adica, cum scimu, poterile mai vecinasie pasisera cu nota colectiva in contra Romaniei in caus'a judanilor, Rusi'a inse nu se alaturase. Acum camera representantilor republicei americane, dupa o depesia din Washington 23 Maiu inca a primitu resolutiunea presidiale de a provoca pe Itali'a, cá se protesteze impreuna in contra romanilor pentru reau'a tractare a judanilor. Romanii se cultive poporulu romanu cu iutiel'a si incordarea cea mai eficace, ca numai asia va scapa de sugerea lipitorilor, si inca securu. — Dómn'a Romaniei Elisabet'a a resositu din Itali'a in 4 primita cu tóta pomp'a.

In 30 la Nr. 1 adunare sasésca, pentru deputati alegundi. —

Din Reginulu sasescu 8 Maiu. Partit'a deakiana tienù astadi adunare, in care desemnà pe br. Kemény Kálmán, fiul supremului comite br. Kemény György si generile fostului deputatu br. Bánfi János, de deputatu. Multi romani (neromani?) au luat uparte — in comisiunea candidatória a fostu d. prot. Mihale Crisanu, care francu li au spusu, ca romanii déca voru lua parte la alegeri, voru alege numai romanu — éra nu maghiaru. In urm'a acestei dechiaratiuni s'au otaritul romanii a nu lua parte nici la banchetulu ce s'au tienutu, dér' unii, cari voiescu a figura de mari nationalisti,

nu numai s'au dusu, ci si pe altii, cari s'au fostu retrasi, cu insielatiune i au sedusu se iè parte. — Energi'a d. prota desfasurata pentru tienerea solidaritatei promisa in Turd'a ei face onóre. Celorlalți participant la banchetu ne rogamu se nu figureze, se nu toasteze in numele natiunei, pentru ca acea nu le va primi de ale sale. —

Unu calatoriu.

Nr. 240—1872.

1—3

Concursu.

Pentru ocuparea postului de inventatoriu primariu, eventualu, si pentru ocuparea postului de inventatoriu secundariu la scól'a granițiarésca din Sina se scrie prin acésta concursu pana la 8 Iuliu a. c. st. n., avendu a urmá denumirea inca inainte de 15 ale lunei numite.

Cu acestu postu e impreunatu unu salariu anuale de 300 fl. v. a., cu celu secundariu de 200 fl. v. a. din fondulu scolasticu alu fostilor granițari din regimentulu romanu I., apoi cortelul natural si lemne de focudupa usulu de pana acuma, in fine dreptulu de pensiune in sensulu §§-loru 17 si 23 din „Normativulu scolasticu pentru scólele reunii granitairesc din regimentulu romanu I“.

Denumitul iè asupra-si oblegamentulu formale, de a remané in postulu conferit celu pucinu, cinci ani; abdicarea de acestu postu inainte de termenul aratatu se poate face numai cu incuviintarea comitetului administrativu.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si trame suplicele instruite cu documentele recerute la adres'a comitetului subscrisu.

Sibiu in 18 Maiu 1872.

Comitetulu administrativu
alu fondului scolasticu alu fostilor granițari din regimentulu rom. I.

Nr. 320—1872.

„ALBINA“

Institutu de creditu si economii
in Sibiu.

Se aduce la cunoscient'a dloru actionari, ca certificatele de actiuni ale institutului nostru cu col'a de cupone intréga pe 10 ani s'au speditu dilele aceste prin domnii fosti representanti ai nostri pentru culegerea de subscriptiuni, dela cari dnii actionari voru avé a le primi pre langa redarea adeverintelor interimali. Domnii actionari, cari n'au respunsu inca, afara de ratele actiunei, si cate unu fiorinu de fiacare actiune pentru coperirea speselor, voru avé bunetate a numerá acei fiorini la primirea certificateloru.

Reclamari in afacerea certificateloru de actiuni suntu a se face de adreptulu la acésta directiune. Sibiu, 21 Maiu 1872.

Directiunea Institutului.

Schwarze et Bartha,

piati'a Nr. 16,

prestéza cu cunoscutai soliditate

tota specie de vestimente

de cavaleri

si oferéza o. p. una cantitate

mare pe alesu de cele

mai noue materie de sur-

tu, pantaloni si gilete

cu pretiulu celu mai mo-

deratu.

g. 1

Cursurile

la bursa in 24 Maiu 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 40	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 "	2 "
Augsburg	—	—	110 "	80 "

Edițiunea: Cu tipariul lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU,

Redactoru responditoru

JACOBU MURESIANU.